

Fulls de la **R**evista

Il·lustracions de Susina Amat

Llengua, cultura i paisatge

Mercè Rodoreda

En aquests fulls il·lustrats amb dibuixos inèdits de la desapareguda pintora Susina Amat, amiga de Mercè Rodoreda, recuperem un text de l'escriptora, que amablement ens ha cedit la Fundació Mercè Rodoreda de l'IEC, transcrit per Annamaria Saludes i Amat, que havia aparegut traduït al castellà l'any 1976 i que formava part d'una entrevista, per escrit, que Carmen Alcalde va fer a Rodoreda per a la revista *Cuadernos para el diálogo*. A tots ells gràcies per la seva col·laboració.

Llenguatge

He viscut molts anys a França país de gran cultura. On rarament es parla de cultura de tanta que n'hi ha. A Catalunya és diferent. La cultura potser hi és una mica feble, però hi ha persones indicadíssimes per protegir-la, salvar-la i activar-la. Per preocupar-se'n. Jo excessivament individualista, em desentenc de la cultura de massa. Ara bé, a la nostra cultura hi apporto tant com puc: el meu gra de sorra. El que considero vital de la nostra cultura són els fonaments. I els fonaments són la llengua. Mai no em cansaré de repetir-ho. Em disminueix que a dintre del cap dels catalans hi hagi tanta peresa mental. Tant parlar malament, tant deixar-te influir per una altra llengua, esplèndida, però forastera. Voldria que cada català tingués l'orgull de parlar i d'escriure bé el seu idioma, que considerés una aristocràcia la naturalitat d'expressar-se el més purament possible. Escriure malament o parlar malament perquè no s'ha tingut escola és una excusa vàlida, però una excusa al capdavant. Quan vaig voler escriure em vaig trobar que no sabia redactar una carta en català i a la meua època tampoc no hi havia escola. I em vaig posar a estudiar-lo. Carregada de lògica no concebia que es pogués tirar endavant sense aquesta eina de treball importantíssima. Trobaríem absurd que un paleta volgués aixecar una paret sense ciment ni maons o que es volgués fer circular un tren d'un costat a un altre sense vies. La llengua és l'ànima d'un país i mereix moltes atencions.

Aïllament

Escriure és estar sol. Per aconseguir un estat receptiu s'ha de procurar estar buit, el més buit possible. Rilke en les seves *Lletres a un jove poeta* diu: «Heus aquí perquè la solitud i el recolliment són tant importants quan s'està trist. Aquest moment aparentment buit, aquest moment de tensió en el qual l'esdevenidor ens penetra, està més infinitament prop de la vida que aquest altre moment que se'ns imposa des de fora com un tumult. Com més silenciosos som, pacients i recollits dintre de les nostres tristeses, més l'inconegut ens penetra eficaçment en nosaltres». I jo, com que sóc una bèstia literària, necessito solitud.

Romanyà

Les Gavarres, fa tres o quatre anys, van ser per a mi un descobriment. Feia molt de temps un metge va dir-me que per acabar

Eren mestres en l'art de transformar els cossos. Segons Plini exercien la medicina per viure. Podien assecar els vius. Fabricaven elixirs d'oblit. Eren capaços de crear visions a distància. Els era interdit de portar armes i matar. Se sabien immortals. Per trobar un druida a Romanyà una nit de lluna donaria anys de vida; perquè m'ensenyés l'art de fer córrer les boires i adquirir saviesa... no n'he vist mai cap, però estic segura que encara en queden alguns de mig abaltits pel cor de les alzines que eren el seu arbre sagrat. Admiro la majestat del xiprer, la fulla tan ben dibuixada del roure, la tendresa dels pollancs i l'escabellament dels desmais, però el meu arbre, per discret, per la seva fulla perenne, la soca rugosa de suro, és l'alzina sagrada. Les Gavarres, totes un alzinar, a l'hora de la posta quan el sol les besa de biaix, semblen de vellut. Em vaig trobar, doncs, davant d'un dels paisatges més dolços de Catalunya. Les temporades que abans passava a Barcelona ara les passo a Romanyà de la Selva, davant d'aquestes muntanyes segures, sempre verdes, que em donen grans quantitats de pau, a mi, que durant anys he fet, o he hagut de fer, de pedra que rodola.

amb la meua anèmia havia de passar una temporada a la muntanya. I vaig pensar: On és la muntanya? Què s'ha de fer per anar a la muntanya? I em vaig quedar quieta a casa perquè els problemes m'esgarriren i anar a la muntanya equivalia a un problema. Però en refer amistat amb unes amigues d'anys vaig ser invitada a passar uns dies a casa seva a Romanyà de la Selva. Com per art d'encantament em vaig trobar al bell mig de moltes muntanyes d'alzines, a dintre d'un xalet situat a vora del dolmen de Romanyà.

Amb una mà damunt de la pedra mil·lenària per veure si podia copsar-ne la influència màgica dels corrents tel·lúrics i dels corrents aeris, vaig evocar les pedres blaves de Stonehenge, tanta pedra misteriosament traslladada de lloc per convertir-la en monument megalític. Pedres d'una tonelada, de dues tonelades, de tres tonelades, alçades enlaire per posar-les planes per l'eternitat damunt d'altres pedres i voltar-les del cercle encantar. Del dolmen de Romanyà a pensar en els druides. Segons Robert Graves druida vol dir Home d'alzina, el camí és curt. Els homes blancs que ensenyaven a la joventut el moviment dels astres, la grandesa del món i de la terra, les ciències de la naturalesa, la força i la puixança dels déus immortals. Els seus poders màgics eren innombrables, feien aixecar-se els vents i les tempestes, cobrien la terra de boires per portar confusió als exèrcits enemics.

